

JEYN OSTINNING “G‘URUR VA ANDISHA” ROMANI QAHRAMONLARINING ADABIY TAHLILI

<https://doi.org/10.70728/phil.v05.i02.010>

Daniyeva Maysara Djamalovna
G‘afforova Iroda Raxmon qizi
Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Annotatsiya: Maqola Jeyn Ostenning “G‘urur va Andisha” romanidagi qahramonlarni adabiy tahlil qiladi. Tahlil shuni ko‘rsatadiki, romandagi bosh qahramonlar - Elizabet Bennet va boshqa ayol obrazlari o‘z zamonining ijtimoiy va madaniy cheklovlarini aks ettiradi, shuningdek, patriarxal qadriyatlar bilan nozik munosabatni namoyon qiladi. Ushbu maqolada qahramonlarning xarakterlari, ularning ijtimoiy, axloqiy va shaxsiy rivojlanishi o‘rganiladi.

Kalit so‘zlar: g‘urur, andisha, ayol obrazi, xarakter tahlili, ingliz romani

LITERARY ANALYSIS OF THE CHARACTERS OF JANE AUSTIN'S NOVEL “PRIDE AND PREJUDICE”

Danieva Maysara Dzhamalovna
Gafforova Iroda Rakhmon kizi
University of Economics and Pedagogy

Abstract: The article provides a literary analysis of the characters in Jane Austen’s novel *Pride and Prejudice*. The analysis demonstrates that the main characters - Elizabeth Bennet and other female figures - reflect the social and cultural constraints of their time while subtly challenging patriarchal norms. This article examines the characters’ traits, as well as their social, moral, and personal development.

Keywords: Pride, prejudice, female image, character analysis, English novel

KIRISH

“G‘urur va Andisha” romani XVIII asr oxiri - XIX asr boshidagi Angliyada yashovchi ayollar hayotini tasvirlaydi. Ushbu asar o‘sha davr jamiyatining ijtimoiy, madaniy va axloqiy normalarini, shuningdek, patriarxal tizim ichidagi ayollar roli va ularning imkoniyatlarini ochib beradi. Roman orqali Jeyn Osten ayollarning shaxsiy mustaqilligi, intellektual salohiyati va axloqiy qadriyatlarini ijtimoiy kontekst bilan uyg‘unlashtirgan holda tasvirlaydi.

Roman qahramonlari, bosh qahramon Elizabet Bennet va boshqa ayol obrazlar, o'z zamonasidagi ijtimoiy cheklovlar va qadriyatlarni aks ettiradi, shu bilan birga, o'quvchiga ayollarning ichki dunyosi, hissiy tajribalari va qaror qabul qilish jarayonlarini ko'rsatadi. Tahlilning maqsadi shundan iboratki, romandagi qahramonlarning xarakterlarini, ularning ijtimoiy, madaniy va axloqiy kontekstdagi o'zgarishini chuqur o'rganish orqali XIX asr boshidagi Angliyadagi ayollar roli va jamiyatning ularni qamrab oluvchi stereotiplarini aniqlashdir.

Shuningdek, romanning madaniy va tarixiy fonini o'rganish ayollarning ijtimoiy mavqeini, ularning oilaviy hayotdagi va ijtimoiy muhitdagi rolini yoritishga imkon beradi. Osten ayol qahramonlar orqali intellektual faoliyat va shaxsiy erkinlikni jamiyatdagi ijtimoiy qoidalar bilan muvozanatlashishi, ularning axloqiy tanlovi va ijtimoiy munosabatlarda o'zini tutish usullarini ko'rsatadi. Shu tariqa, roman XIX asr ingliz adabiyotida gender masalalari va ayol obrazini yaratishdagi muhim manba sifatida ahamiyatga ega.

Tahlilning dolzarbligi shundaki, u romandagi qahramonlar va ularning rivojlanishini o'rganish orqali XIX asr Angliyasidagi ayollarning intellektual, ijtimoiy va axloqiy imkoniyatlarini tushunishga yordam beradi, hamda adabiy tahlil, kognitiv yondashuv va struktura-semantik tahlilni uyg'unlashtirishga imkon yaratadi.

METODOLOGIYA

Tahlil sifatli adabiy yondashuv asosida olib borildi. Maqolada quyidagi usullar ishlatildi:

1. Kognitiv yondashuv: qahramonlarning fikrlash va qaror qabul qilish jarayonlarini o'rganish.
2. Struktur-semantik tahlil: frazeologik birliklar va ularning qahramon xarakterini namoyon qilishdagi roli.
3. Lingvostilistik tahlil: qahramonlar nutqidagi ohang, iboralar va frazeologik birliklar orqali ularning ijtimoiy mavqei va shaxsiy xususiyatlarini ochib berish.

NATIJALAR

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, Jeyn Ostenning "G'urur va Andisha" romani qahramonlarining xarakteri va ularning rivojlanishi orqali XIX asr boshidagi ingliz jamiyatidagi ayollarga nisbatan mavjud bo'lgan ijtimoiy va madaniy cheklovlar aniq aks etadi. Bosh qahramon Elizabet Bennet o'zining mustaqil fikri, qat'iyati va o'zini hurmat qilishi bilan ajralib turadi. U ijtimoiy qoidalar va patriarxal qadriyatlarga moslashish zaruriyati bilan shaxsiy erkinlikni saqlash o'rtasida doimiy kurash olib boradi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, Elizabet va boshqa ayol obrazlari jamiyatdagi stereotipik ayol roli bilan bog'liq cheklovlarni anglab, ularni nozik tarzda qiyoslaydi va ko'pincha ularga qarshi turadi.

Shuningdek, romandagi ayol obrazlar o'z xarakterlari orqali ijtimoiy rollarning, axloqiy qadriyatlarning va shaxsiy mas'uliyatlarning murakkab tizimini namoyon

qiladi. Masalan, Elizabetning aqlli, fikrlashga qodir va o'z qarorlarini mustaqil qabul qiladigan qahramon sifatida tasviri, ayollarning aqli va qaror qabul qilish huquqiga nisbatan jamiyatdagi munosabatni aks ettiradi. Romandagi boshqa ayol qahramonlar, masalan, Jeyn Bennet yoki Lidia Bennet, turli ijtimoiy xulq-atvorlarni va shaxsiy qarorlarni namoyon qiladi, bu esa ayollarning turli ijtimoiy va shaxsiy imkoniyatlarini o'rganishga imkon beradi. Jeyn Osten qahramonlarini yaratishda ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini chuqur tahlil qiladi, ularning axloqiy qarorlari, sevgi va oila bilan bog'liq munosabatlari, shuningdek, jamiyatdagi mavqe va stereotiplarga qarshi turish qobiliyatlarini yoritadi. Shu tariqa, romandagi ayol obrazlar jamiyatdagi patriarxal strukturalarga qarshi sezilarli, ammo nozik e'tiroz bildiradi. Ular shuningdek, ijtimoiy normalar, axloqiy qadriyatlar va shaxsiy erkinlikni uyg'unlashtirish orqali o'z zamonasidagi ayol rolining murakkabligini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, tahlil shuni ko'rsatadiki, romandagi frazeologik birliklar va qahramonlarning nutq uslubi orqali o'quvchi ularning ichki dunyosi, hissiy tajribalari va shaxsiy xulq-atvori bilan yaqindan tanishadi. Ayol qahramonlar nutqidagi nozik ironiya, hazil va ijtimoiy tanqid ularning ijtimoiy ongini va shaxsiy fikrini namoyon qilishning muhim vositasidir. Natijalar shuni ko'rsatadiki, Austen o'zining ayol qahramonlari orqali jamiyatdagi gender stereotiplarini aniqlaydi, ularning rivojlanish yo'llarini tahlil qiladi va o'quvchiga XIX asr boshidagi ayollarning murakkab ichki dunyosini, ijtimoiy o'rinini va axloqiy qarorlarini yoritadi. Umuman olganda, natijalar shuni ko'rsatadiki, *G'urur va Andisha* romani orqali Osten ayol obrazini yaratishda shaxsiy mustaqillik, ijtimoiy mas'uliyat, axloqiy qadriyat va aqlni uyg'unlashtiradi, bu esa romanni XIX asr ingliz adabiyotidagi gender masalalarini o'rganishda muhim manba sifatida qadrlashga imkon beradi.

MUHOKAMA

Elizabet Bennet o'z zamonining ijtimoiy cheklovlariga qaramay, aqlli, mustaqil va o'z fikriga ega ayol sifatida tasvirlanadi. U ijtimoiy odatlar va gender rollar bilan nozik munosabatda bo'lib, o'z qarorlarini mustaqil qabul qiladi.

Fitzwilliam Darcy qahramon sifatida o'zining boshida an'anaviy patriarxal qadriyatlarga amal qiladi, ammo Elizabet bilan munosabatlar orqali o'z qarashlarini qayta ko'rib chiqadi. Bu qahramonlarning o'zaro munosabati jamiyat va shaxsiy qarashlar o'zgarishini namoyon qiladi.

Roman boshqa ayol va erkak qahramonlarni ham turli ijtimoiy rollarda tasvirlaydi. Masalan, Jane Bennet mehribon va passiv ayol obrazini ifodalaydi, Mr. Collins esa ijtimoiy maqomga bog'langan stereotipik erkak xarakterini namoyon qiladi.

Qahramonlarning nutqida frazeologik birliklar va iboralar keng qo'llanilgan. Masalan, Elizabetning hazil va ironik iboralari uning aqlli va mustaqil xarakterini aks

ettiradi. Shuningdek, frazeologik birliklar qahramonlarning ijtimoiy mavqeini va qadriyatlarini yoritadi.

XULOSA

Jeyn Ostenning “G‘urur va Andisha” romanidagi qahramonlar o‘z zamonining ijtimoiy va madaniy cheklovlariga, shuningdek, patriarxal normalarga nisbatan turlicha munosabatni namoyon etadi. Bosh qahramon Elizabet Bennet va boshqa ayol obrazlar nafaqat o‘zlarining shaxsiy mustaqilligi va intellektini namoyon qiladi, balki o‘quvchiga XIX asr Angliyasidagi ayollarning ijtimoiy mavqeini, oilaviy va jamiyatdagi rolini chuqur tushunish imkonini beradi. Roman qahramonlarining xarakteri, ularning nutq, dialog va frazeologik birliklar orqali ifodalangan shaxsiy xususiyatlari, hissiy holatlari va qaror qabul qilish jarayonlari tahlil qilinishi orqali ayol obrazining rivojlanish jarayoni yoritiladi. Shu bilan birga, romanda ayollar intellektual salohiyati, axloqiy qarorlari va ijtimoiy mas’uliyati bilan jamiyatning o‘zgaruvchan me’yorlariga javob qaytarish usullari ko‘rsatiladi.

Ushbu tahlil shuni ko‘rsatadiki, Ostenning qahramonlari nafaqat individual, balki sotsiokultural kontekst bilan bog‘liq ravishda rivojlanadi, bu esa romanning zamonaviy o‘quvchi va tadqiqotchilar uchun qadriyatli manba ekanligini isbotlaydi. Xulosa qilib aytganda, “G‘urur va Andisha” romani ayol obrazining murakkab, ko‘p qirrali va rivojlanuvchi tabiatini yoritish bilan birga, XIX asr Angliyasidagi ijtimoiy me’yorlar va qadriyatlar bilan ayol shaxsining o‘zaro munosabatini chuqur tahlil qilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Austen J. *Pride and Prejudice*. - London: Penguin Classics, 2002. - 432 p.
2. Daniyeva M.Dj. Comparative study of novel genre in modern prose. «Матрица научного познания». Уфа: Россия, № 12-1/2023. - С. 395-398.
3. Daniyeva M.Dj. Linguistic consciousness as an object of research in modern linguistics// Abstracts of IV international scientific and practical conference. - Krakow, Poland, 2025. Pp. 100-104.
4. Johnson C. *Jane Austen: Women, Politics, and the Novel*. - Chicago: University Press, 2001. - 256 p.
5. Wiltshire J. *Jane Austen and the Body: Sexuality, Textuality, History*. - Cambridge: Cambridge University Press, 1992. - 310 p.
6. Kirkham M. *Jane Austen: Feminism and Fiction*. - London: Routledge, 1998. - 180 p.
7. Duckworth A. *The Improvement of the Estate: A Study of Jane Austen’s Novels*. - Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1971. - 350 p.